

Tussentijdse evaluatie Waterbeheerprogramma 2022-2027 **De kracht van water**

1 september 2025

Voorwoord

Deze tussentijdse rapportage van het waterbeheerprogramma verschijnt in het jaar dat het Waterschap Zuiderzeeland 25 jaar bestaat. Sinds de drooglegging van de Noordoostpolder in 1942 hebben het waterschap en de rechtsvoorgangers gewerkt aan de inrichting en het beheer van ons unieke gebied in de voormalige Zuiderzee. Als we kijken naar de afgelopen planperiode van het waterbeheerprogramma, dan kunnen we constateren dat we ook in deze periode flinke stappen hebben gezet bij het realiseren van onze doelen. Dat in een tijd waarin de ontwikkelingen zich snel opvolgen en de onzekerheid toeneemt.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding.....	4
2. Terugblik en nieuwe ontwikkelingen	5
3. Samenvatting conclusies	8
4. Terug- en vooruitblik per programma	9
4.1 Programma omgeving.....	9
Tactisch doel (3.1) Doelstellingen voor klimaat, energie en biodiversiteit	9
Tactisch doel (3.2) Waterbelangen in ruimtelijke opgaven	11
4.2 Programma waterveiligheid	13
Tactisch doel (4.1) Keringen in goede staat	13
Tactisch doel (4.2) Keringen voldoen aan de veiligheidsnormen.....	15
Tactisch doel (4.3) Keringen meervoudig ingericht	17
4.3 Programma voldoende en gezond water	18
Tactisch doel (5.1) Watersysteem afgestemd op functionele eisen	18
Tactisch doel (5.2) Wateroverlast en watertekorten voorkomen.....	19
Tactisch doel (5.3) Watersysteem voldoet aan doelstellingen.....	21
4.4 Programma schoon en gezuiverd water	23
Tactisch doel (6.1) Afvalwatersysteem goede staat, levert schoon effluent	23
Tactisch doel (6.2) Kosten discrepantie eerlijker verdeeld	24
Tactisch doel (6.3) Afvalwatersysteem aangepast aan eisen toekomst	25
Tactisch doel (6.4) Afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal.....	27

1. Inleiding

Aanleiding evaluatie waterbeheerprogramma.

In juli 2022 heeft het Algemeen Bestuur het waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027 vastgesteld. Destijds is afgesproken halverwege de planperiode de voortgang van het programma te evalueren. Deze tussentijdse evaluatie biedt ons de mogelijkheid in de resterende planperiode maatregelen aan te passen of aanvullende maatregelen te nemen waarbij de beoogde doelen zoveel mogelijk gerealiseerd worden.

Het waterbeheerprogramma van Zuiderzeeland

In het waterbeheerprogramma zijn onze doelen en maatregelen vermeld voor de planperiode 2022-2027. Het WBP is zelfbindend, dat betekent dat het waterschap de doelen en maatregelen aan zichzelf oplegt om richting te geven aan het waterbeheer in de betreffende planperiode. Het is echter geen vrijblijvend programma, want een belangrijk deel van deze doelen en maatregelen zijn ontleend aan wettelijke verplichtingen en afspraken met derden. Mede daarom valt de looptijd van het WBP samen met van onder meer het Nationaal Waterprogramma en het Stroomgebiedsbeheerplan Rijn-Oost.

Daarnaast is het WBP een inspanningsverplichting naar onze samenleving, gericht op een toekomstbestendige leefomgeving in ons beheergebied. Een plek waar het goed werken, wonen en verblijven is en waar we werken aan een duurzame toekomst.

Reikwijdte evaluatie en werkwijze

Deze tussentijdse evaluatie is bedoeld om voor de planperiode 2022-2027 te bepalen in welke mate de maatregelen en de tactische doelen gerealiseerd kunnen worden. Waar dat relevant is, zijn aanbevelingen opgenomen voor het bijsturen van maatregelen of aanvullende activiteiten zodat we aan het einde van de planperiode zoveel mogelijk tactische doelen hebben gerealiseerd. Hiermee is deze integrale rapportage over de tot dusver verstreken WBP-planperiode een aanvulling op de jaarlijkse bestuurlijke rapportage en de jaarrekening.

We hebben de afgelopen periode gewerkt met een WBP in een nieuw jasje, met een doelenboom die is ingedeeld op basis van doelstellingen en maatregelen. Een deel van de tactische doelen is kwalitatief geformuleerd. Daardoor is het niet goed mogelijk om te kwantificeren in welke mate deze doelen gerealiseerd zijn. Daarnaast is niet altijd duidelijk wat de relatie is tussen de maatregelen en de doelstellingen. De conclusies en aanbevelingen in deze rapportage zijn daarom veelal gebaseerd op de kwalitatieve inschatting van onze deskundigen.

Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. Na een beknopte terugblik op de afgelopen periode worden de actuele ontwikkelingen geschetst. Vervolgens is in hoofdstuk 3 een samenvattend overzicht opgenomen van de conclusies en aandachtspunten voor de komende planperiode. Daarop volgt een uitgebreide rapportage per programma volgens een vaste indeling: doelen, maatregelen, hoogtepunten, conclusies en aanbevelingen en ten slotte de rapportage over het tactisch doel.

2. Terugblik en nieuwe ontwikkelingen

Afwisselend droge en natte omstandigheden

De afgelopen jaren waren afwisselend zeer droog of zeer nat, met name in het voorjaar. Hierdoor worden de perioden met een gemiddelde beheersituatie, waarvoor ons waterbeheersysteem is ingericht, steeds korter. De peilen in de watergangen konden we tijdens deze extremere omstandigheden handhaven met aangepaste maal- en maaieregimes. Zo is de overlast in ons gebied beperkt gebleven hoewel agrarische ondernemers steeds meer overlast ervaren op kavels omdat deze in zeer natte omstandigheden moeilijk bewerkt konden worden.

Onvoorspelbaarheid vraagt flexibiliteit van het waterschap en een vergrote urgentie om nieuwe handelingskaders voor de toekomst te ontwikkelen. Het gebied is momenteel goed op orde. Echter het is noodzakelijk om meer zicht te hebben op de toekomst. Daarom brengen we via een zogenaamde stresstest de grenzen van ons watersysteem in beeld en onderzoeken we wat dat betekent voor het waterbeheer van de toekomst.

Kaderrichtlijn Water (KRW) blijvend aandachtspunt

We hanteren verschillende sporen om onze doelen voor de KRW te realiseren. We verwachten echter dat niet alle doelen gerealiseerd kunnen worden, zeker niet waar het gaat om de doelen voor stoffen in het water. We willen de komende periode nog zoveel mogelijk doelen realiseren, onder andere via de KRW-impulsregeling. Ondertussen onderzoeken we ook wat de consequenties zijn als de verplichte KRW-doelen niet kunnen worden gerealiseerd.

Veel aandacht voor onze keringen

We hebben hard gewerkt aan de uitwerkingsfase van het plan voor de dijkversterking IJsselmeerdijk en de verkenningsfase van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk. Daarnaast hebben we inmiddels de eerste beoordeling van de primaire keringen uitgevoerd in de nieuwe beoordelingsperiode.

De landelijke financiering van de dijkversterkingen vraagt voor onze programmering aandacht, gezien de optredende financiële tekorten in de programmering van het HWBP. Daarbij gaan wij ervan uit dat wij onze verplichtingen in de periode tot 2050 nakomen.

Andere wereld in 2025

We voeren ons werk uit in een andere wereld dan die in 2022, het startjaar van de planperiode van het WBP 2022-2027 'De Kracht van Water'. Tijdens het opstellen van het WBP speelde COVID-19 een grote rol, met digitale bestuursvergaderingen.

De internationale veiligheidssituatie is ook sterk veranderd, met toegenomen onzekerheid als gevolg. Dat vraagt weerbaarheid van het waterschap.

Dit heeft geleid tot gewijzigd nationaal beleid, met effect op de regionale uitwerking van diverse thema's. Vervolgens is op 3 juni 2025 is kabinet-Schoof gevallen en dit najaar zijn opnieuw verkiezingen. Dit leidt naar verwachting tot aanpassingen in het nationaal beleid, met mogelijk gevolgen voor onze doelen.

Sterk toenemende dynamiek ruimtelijk domein

De ontwikkeling van Flevoland gaat in hoog tempo door. Aan alle kanten wordt beslag gelegd op de ruimte in Flevoland, voor woningbouw, bedrijven, defensie en natuur. Dit heeft consequenties voor de inrichting en het beheer van ons gebied. Meer activiteiten in ons gebied betekent ook meer gebruik van water, meer aanbod van afvalwater aan de waterzuiveringen en mogelijk congesties in het aanbod van drinkwater en energie.

De dynamiek rond de inrichting en het gebruik van de ruimte is de afgelopen periode verder toegenomen. Internationale ontwikkelingen, de bestuurlijke dynamiek in Den Haag en binnen de provincie Flevoland maken het waterbeheer anno 2025 complexer. Dat vraagt langere doorlooptijden voor ruimtelijke processen en mogelijk minder regie op de uitkomsten hiervan.

We zijn nauw betrokken bij de keuze van nieuwe woongebieden, de plaatsing van een militaire kazerne in Flevoland en de ontwikkeling van gemeentelijke plannen. Dit vraagt alertheid van ons waterschap en de mogelijkheid om interventies te plegen. We gaan aan de slag met de aanbevelingen in de rapportage van de rekenkamer 'De stem van het water' (2024), waaronder tijdig bij de juiste tafels aanwezig zijn met de juiste boodschap.

Rond het IJsselmeer wordt gewerkt aan de herijking van de deltabeslissingen voor veiligheid, voldoende water, ruimtelijke adaptatie en het gebied IJsselmeer. Wij zijn vertegenwoordigd in de bestuurlijke overleggen waar de adviezen aan de Deltacommissaris over de herijking worden voorbereid.

Een belangrijke boodschap zit in ons 'water en bodem sturend'-verhaal. Daarbij gaat het om sturende principes voor de keuze van nieuwbouwlocaties, de inrichting van het gebied en het gebruik van onze water- en bodemsystemen. We vertalen de water en bodem principes naar het verhaal voor Flevoland zodat dit in de huidige planperiode gereed is en een inspiratiebron zal zijn voor het nieuwe WBP. Daarbij worden wij uitgedaagd om afwegingen rond nieuwe ontwikkelingen niet alleen te baseren op bescherming van onze assets, maar ook op de ruimtelijke effecten in bredere zin.

Vergrote kwetsbaarheid van vitale functies en primaire processen

Gezien de onrust in de wereld en de vergrote kans dat calamiteiten optreden hebben we veel aandacht besteed aan het beschermen van onze vitale functies zoals gemalen en rioolwaterzuiveringen. Daarbij gaat het vooral om preventieve maatregelen, informatieveiligheid en de calamiteitenorganisatie waarvoor het project 'Uitval Primaire Processen' is gestart. In dit project wordt gekeken waar de kwetsbaarheden bij de primaire processen zijn en welke verbeteringen mogelijk zijn. Een voorstel voor nader onderzoek zal na de zomer voorgelegd worden aan het bestuur.

Ook neemt het waterschap deel aan het Platform crisisbeheersing waterschappen Midden- Nederland waar gewerkt wordt aan de voorbereiding op nieuwe crisis.

Een opmerkelijke bijdrage aan de vitaliteit van Nederland was het meten van de verspreiding van Covid-19 via metingen in onze afvalwaterzuiveringen. Hiermee hebben de waterschappen zich goed op de kaart gezet in Nederland.

Economie groei en krapte arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is de afgelopen jaren verder verslechterd waardoor het is moeilijk om vacatures te vervullen en werk blijft liggen omdat capaciteit niet tijdig beschikbaar is. Desondanks zijn vacatures ingevuld en hebben vacatures minder lang open gestaan. We verwachten echter dat de arbeidsmarkt ook de komende periode krap blijft en het werk toeneemt, daarom zetten we ook in op toegepaste digitalisering om werk efficiënter uit te kunnen voeren.

Omgevingswet in werking en aanscherping wet- en regelgeving

Na jarenlang oponthoud is de Omgevingswet in 2024 in werking getreden. Hoewel we hebben moeten wennen aan onze nieuwe rol wat betreft afstemming met andere overheden is de overgang naar nieuwe wetgeving soepel verlopen. Eén van onze uitdagingen is de noodzaak om ons beleid en onze regelgeving te verrijken voor de weging van het waterbelang bij nieuwe initiatieven, zoals de watertoets. Dit mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie.

We zien toenemende wet- en regelgeving gericht op het beschermen van bodem, water en biodiversiteit. Ook rond rechtmatigheid, privacy en transparantie komen veel nieuwe regels op ons af, welke randvoorwaarden zijn bij het formuleren van onze doelstellingen voor onder andere de digitale transformatie.

De voormalige Keur is beleidsarm omgezet in waterschapsverordening die is geactualiseerd in 2025. Hier zien wij dus noodzaak om het beleidshuis te optimaliseren. Beleidstrajecten die lopen, laten zien dat herziening veel inzet en tijd van zowel waterschap als gebiedspartners vraagt.

Ook is een akkoord bereikt over de herziening van de Richtlijn Stedelijk afvalwater, waardoor er meer nutriënten en microverontreinigingen moeten worden verwijderd uit het afvalwater. De consequenties en benodigde maatregelen voor ons waterschap worden nu in beeld gebracht.

Bestuurswisseling

Tijdens de planperiode waren er waterschapsverkiezingen en op 29 maart 2023 zijn de nieuwe bestuursleden geïnstalleerd. Met het bestuursprogramma geeft het bestuur richting aan de bestuursperiode, met de grondhouding 'Verbinden en koers houden'. Het is daarmee een aanvulling op de vastgestelde documenten, zoals het WBP. Om invulling te geven aan de bestuurlijke ambities is het bestuursprogramma vertaald in een collegeplan. In dit collegeplan ligt de nadruk meer op het principe 'water en bodem sturend', interactie met onze omgeving, bescherming van vitale functies en de duurzaamheidsdoelen.

Hogere kosten en tarieven waterschap

De opgaven voor ons waterschap zijn toegenomen, bijvoorbeeld voor de AWZI Almere en waterbeschikbaarheid. Ook de kosten voor inrichting en beheer van het watersysteem, de waterketen en aanpassingen in onze keringen zijn flink gestegen. Dit dwingt ons tot het maken van keuzes voor een langere termijn aanpak. Hierdoor zijn wij genoodzaakt de tarieven voor de waterschapsbelasting te verhogen.

Ervaringen met het WBP

Het WBP is ingedeeld op basis van tactische en strategische doelen, deze doelen worden gerealiseerd via het uitvoeren van maatregelen. Bij het opstellen van deze rapportage hebben we goed gebruik kunnen maken van deze overzichtelijke structuur, met name de relatie tussen maatregelen en tactische doelen.

De relatie tussen maatregelen en doelen is echter niet altijd eenduidig en daarnaast beschikken we niet altijd over de juiste indicatoren om realisatie van de tactische doelen te bepalen. Daar komt bij dat de tactische doelen soms heel breed of abstract geformuleerd zijn. Bij de voorbereidingen van het WBP 2028-2033 ligt het accent daarom op de verdere ontwikkeling van indicatoren, een transparante en logische inrichting van de doelenboom en herformulering van de tactische doelen. En ook voor de resterende planperiode proberen we al zicht te krijgen op de effecten van de keuzes die we maken gedurende deze periode.

3. Samenvatting conclusies

Uitvoering wettelijke taken	Wettelijke taken voor veiligheid, voorkomen wateroverlast en schoon en gezond water worden grotendeels in de planperiode 2022-2027 gerealiseerd. Aandachtspunten: ▪ Belangrijk meer zicht te hebben op het functioneren van het watersysteem in de toekomst en handelingsperspectief voor een goede systeemwerking tegen aanvaardbare kosten. ▪ De KRW-doelen worden naar verwachting niet in 2027 gerealiseerd wat betreft chemische stoffen. Hier ontbreekt een goed handelingsperspectief voor het waterschap. ▪ Onze inbreng is beleidsvorming en initiatieven van derden versterken zodat ons waterbelang hierbij zo goed mogelijk geborgd wordt. ▪ Inzet van Zuiderzeeland continueren bij de herijking van de deltabeslissingen voor veiligheid, voldoende water, ruimtelijke adaptatie en het gebiedsproces IJsselmeer.
Midden in de samenleving staan	Verschillende initiatieven (o.a. communicatie, participatie en samenwerking, brede welvaart) zijn gericht op het positioneren van het waterschap in de maatschappij. We kunnen momenteel nog niet goed beoordelen of onze inspanningen de gewenste effecten hebben.
Duurzaamheid en energie	We zijn energieneutraal doordat wij ons energieverbruik compenseren met de opwek van windpark Hanze waarin wij participeren. De komende periode is aandacht nodig voor het verduurzamen van onze eigen activiteiten, zoals wij dat bijvoorbeeld doen bij het beheren van onze gemalen. Onze bijdrage aan de circulaire economie is vooral gericht op onze afvalwaterzuiveringen en is verder beperkt, daarvoor meer aandacht nodig.

De inhoud van deze rapportage en de conclusies zijn gebaseerd op interviewrondes met inhoudelijke experts van Zuiderzeeland en de provincie Flevoland en besprekingen in het Management Team en het college van Dijkgraaf en Heemraden van het waterschap.

4. Terug- en vooruitblik per programma

Dit hoofdstuk bevat de rapportage per programma volgens een vaste indeling: strategisch doel, tactisch doel, maatregelen, mijlpalen, aandachtspunten voor de komende periode en een toelichting op de voortgang. De blokje maatregelen bevat de maatregelen uit het WBP en maatregelen die later zijn toegevoegd. De maatregelen die later in de planperiode zijn toegevoegd zijn *cursief*.

4.1 Programma omgeving

Sinds het ontstaan van Flevoland is het gebied in een staat van constante ontwikkeling waarbij nieuwe ruimtelijke vraagstukken en uitdagingen zich blijven aandienen. De voorbereiding op klimaatverandering, het bevorderen van biodiversiteit en het energievraagstuk hebben hierin een belangrijk aandeel. Het waterschap streeft hierbij naar water als 'sturend principe'. Dit thema is breed, maar de gemene deler is dat het om de relatie tussen het waterschap en de omgeving gaat. Het strategische doel van dit programma is: *we zijn een rolbewuste, betrouwbare partner en dragen met onze kennis en onze bedrijfsmiddelen ('assets') bij aan een toekomstbestendige en water-robuuste inrichting.*

Tactisch doel (3.1) Doelstellingen voor klimaat, energie en biodiversiteit

Er wordt ruimschoots voldaan aan de regionale en nationale klimaat-, energie- en biodiversiteits-doelstellingen door onze watertaken te verbinden met maatschappelijke opgaven en transities.

Maatregelen

- Implementeren van onze klimaataanpak en energiestrategie (2027)
- Stresstest uitvoeren om de grenzen van het water- en bodemsysteem te duiden en kwantitatief te onderbouwen.
- Afronden project om de legger op orde te krijgen.
- Implementeren Agenda Biodiversiteit (2030)
- Benutten digitale ontwikkelingen om primaire- en dienstverleningsprocessen te verbeteren
- *Delen uitkomsten tweede ronde stresstesten Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie met gemeenten vanuit het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (KAF).*
- *Uitvoeren beleidskader Internationale samenwerking*
- *Implementatie visie dienstverlening*

Mijlpalen

- Energieneutraal waterschap door stroomafname Windpark Hanze
- Evaluatie Agenda Biodiversiteit: stappen gezet en op de goede weg
- Evaluatie Klimaataanpak: op koers, met concrete aanbevelingen

Aandachtspunten resterende periode

- Verkenning grenzen water- en bodemsysteem afronden
- Alternatieven voor energie, bijvoorbeeld A6Zon, verkennen en ontwikkelen
- Visie op circulariteit ontwikkelen
- Besluitvorming en uitvoering digitale strategie

Toelichting

In de Strategische Visie van de Unie van Waterschappen is vermeld dat de waterschappen streven naar klimaatneutraliteit in 2035. In het klimaatakkoord is afgesproken dat in het jaar 2030 70% van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen

wordt opgewekt. De meeste regionale en nationale klimaat-, energie- en biodiversiteitsdoelstellingen zijn gedefinieerd voor 2030 of later. Realisatie van dit tactische doel is in het WBP niet verbonden aan een specifieke planperiode. Daarnaast is er, bijvoorbeeld bij de maatregelen voor digitale transformatie en dienstverlening, niet een duidelijke relatie tussen de maatregelen en het tactisch doel.

Maatschappelijke vraagstukken

Het waterschap wil midden in de samenleving staan. Daarom zijn maatschappelijke vraagstukken vertaald naar opgaven voor het waterschap, zoals in de Agenda Biodiversiteit, de Klimaataanpak, de Energiestrategie en het beleidskader Internationale Samenwerking. Voor veel van deze onderwerpen geldt dat deze planperiode van het WBP in het teken staat van implementatie in de organisatie. De opgaven worden steeds meer onderdeel van het reguliere werk en de eerste resultaten zijn geboekt. Toch is er deze planperiode en ook daarna nog veel werk nodig om de doelen te behalen. Veel doelen die gekoppeld zijn aan deze maatschappelijke opgaves liggen namelijk verder in de toekomst, ver voorbij de planperiode van het WBP.

Energie- en circulariteit

We liggen op koers om in 2040 een fossielvrij waterschap te zijn. Het dieselgebruik van gemaal Wortman is daarbij een aandachtspunt. Ook is het voor ons een uitdaging om het wagenpark verder te elektrificeren. De mogelijkheid om gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen door te rijden op Hydrotreated Vegetable Oil (HVO) (biobrandstof) wordt momenteel verkend.

Op het gebied van elektriciteit doen we het goed: door deelname in Windpark Hanze zijn we energieneutraal. Om dit ook in de toekomst te kunnen waarborgen zijn aanvullende maatregelen nodig. 'A6Zon' was hier een kansrijk project voor, maar door de tegenvallende business case is het nodig om naar alternatieven te zoeken.

We reduceren ons energieverbruik, bijvoorbeeld door optimalisatie van de peilregimes. We bemalen op momenten dat duurzame elektriciteit beschikbaar en betaalbaar is. Vooral voor de zogenaamde 'scope 3' aanpak van indirecte emissies, is meer nodig. Zo is circulariteit een aandachtspunt. We voeren verschillende maatregelen uit die bijdragen aan circulariteit (bijvoorbeeld het terugwinnen van grondstoffen in de afvalwaterketen), maar er ontbreekt het tot nu toe aan een visie of plan van aanpak om samenhangende maatregelen op het gebied van circulariteit te treffen.

Klimaatverandering

In het WBP is vastgelegd om de robuustheid van ons watersysteem in relatie tot de effecten van klimaatverandering in kaart te brengen door middel van een kantelpuntenanalyse. Door de complexiteit van deze analyse en capaciteitstekort is deze studie met vertraging in gang gezet. Middels een verkenning duiden en onderbouwen we momenteel samen met Deltares de grenzen van ons water- en bodemsysteem.

Biodiversiteit

In 2021 is de Agenda Biodiversiteit vastgesteld om biodiversiteit een vanzelfsprekend onderdeel van onze werkprocessen te maken (zichtjaar doelen 2030). Daarmee dragen we bij aan versterking van de biodiversiteit in ons beheergebied. In deze planperiode zijn er goede stappen gezet om daar uitvoering aan te geven. Zo beheren we momenteel circa 25% van onze watergangen en oevers op biodiverse wijze. Ook op de keringen is de biodiversiteit toegenomen, onder andere door het aanpassen van pachtcontracten met biodiversiteitsmaatregelen. In september 2025 bespreken we met het AB hoe we verder werken aan het bereiken van de doelen van de Agenda. De uitkomst van dat overleg is bepalend voor het tempo van de maatregelen en realisatie van onze doelen.

Internationale samenwerking

We werken in het buitenland aan een betere waterbeschikbaarheid en waterveiligheid vanuit het beleidskader Internationale Samenwerking. Daar zijn projecten voor

uitgevoerd en deels afgerond, bijvoorbeeld vanuit het Blue Deal programma in Ethiopië. Aanvullend hierop willen we ons inzetten voor de realisatie van de nieuwe visie op internationale samenwerking vanuit de Unie van Waterschappen (opgenomen in collegeplan). In de visie moet meer nadruk liggen op kennisuitwisseling en -ontwikkeling in Europa en het werken vanuit een eigen kennisagenda.

Digitale transformatie

Wat betreft de digitale transformatie is inmiddels een solide basis gelegd. We hebben de 'Informatiestrategie 2021-2025' opgesteld waarmee we inzetten op een veilige informatiehuishouding, uitwisseling van gegevens en digitalisering van onze werkprocessen. Ook hebben we de eerste stappen gezet richting datagedreven werken. We werken aan een open en transparante digitale dienstverlening, met onze website als het loket voor onze diensten. We voldoen aan de wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid en willen dit doorontwikkelen. In 2025 leggen we een voorstel voor aan het AB over de digitale strategie 2026-2030.

Tactisch doel (3.2) Waterbelangen in ruimtelijke opgaven

Waterbelangen zijn geborgd in ruimtelijke en economische opgaven, waarbij we vroegtijdig samenwerken met onze gebiedspartners.

Maatregelen

- Adviseren bij plan- en beleidsvorming omgevingspartners
- Inzet op Vergunningverlening, toezicht en handhaving
- Actualiseren en implementeren waterschapsverordening, inclusief legger
- Ontwikkelen en implementeren participatiebeleid
- Onderhouden en verbeteren Calamiteitenorganisatie
- Uitvoeren Communicatiestrategie
- *De legger, waterschapsverordening en onderhoudsverordening en Omgevingsdocumenten, actueel en compleet houden.*
- *Start project 'Uitval primaire processen'*

Mijlpalen

- Soepele inwerkingtreding van de Omgevingswet
- Inwerkingtreding van Waterschapsverordening en vergevorderde eerste actualisatie daarvan
- Gestart met actueel thema weerbaarheid, het project 'uitval primaire processen'
- We zijn nauw betrokken bij gebiedsgerichte ontwikkelingen in ons werkgebied, bijvoorbeeld Almere Pampus, verbinding Oostvaardersplassen en Markermeer, 380 kV elektriciteitsnetwerk en kazerne Zeewolde.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Uitwerking van Water en bodem sturend
- Capaciteitsinzet (beschikbaarheid van capaciteit en keuze voor inzet) voor visie- en beleidsvorming van gebiedspartners
- Implementatie aanbevelingen rekenkamerrapport Watertoets en uitvoering plan van aanpak Beleidshuis
- Bezetting VTH: krappe arbeidsmarkt
- Uitwerking participatiebeleid en uitdaagrecht

Toelichting

Het borgen van waterbelangen in ruimtelijke en economische opgaven wordt steeds belangrijker voor een goede werking van het watersysteem tegen acceptabele kosten. Dit vraagt om een stevige basis vanuit de Omgevingswet, een duidelijk beeld over hetgeen wij inbrengen, een goed functionerende organisatie op het gebied van

vergunningverlening, toezicht en handhaving, calamiteiten en een actieve en communicatieve rol in de omgeving. In de afgelopen periode hebben we op al deze onderdelen belangrijke stappen gezet. Ook ontbreekt soms beleid, daarom is het bijvoorbeeld noodzakelijk meer zicht te krijgen op het functioneren van het watersysteem in de toekomst (onderzoek 'grenzen watersysteem') en de principes van 'water en bodem sturend' uit te werken voor ons werkgebied. Daarnaast vraagt de noodzaak om onze eigen beleidsvorming af te stemmen in onze omgeving steeds meer tijd.

Tegelijkertijd lukt het niet om onze belangen altijd en overal tijdig te borgen: besluitvorming ligt elders, het waterschap is nog niet altijd een vanzelfsprekende partner en de beschikbare capaciteit vraagt om keuzes over onze inzet.

Het tactisch doel is geformuleerd als een continu proces en de voortgang hebben we in kwalitatieve termen beschreven.

Omgevingswet en beleid

Via ons beleid, de Waterschapsverordening en onze beleidsregels kunnen wij sturen op het integreren van onze wateropgaven in de opgaven van onze (gebieds)partners, inwoners, en bedrijven.

Na een lang voorbereidingstraject werken we sinds 1 januari 2024 met de Omgevingswet. De inwerkingtreding is door goede voorbereiding soepel verlopen en de basis functioneert. Verdere doorontwikkeling is complex en omvangrijk, bijvoorbeeld het actualiseren van onze Waterschapsverordening, en vindt ook plaats op landelijk en regionaal niveau. Met de komst van de Omgevingswet is ook de Keur omgezet naar de Waterschapsverordening waarmee we het goed functioneren van onze waterstaatswerken waarborgen. We werken momenteel aan de eerste actualisatie van de Waterschapsverordening welke in 2025 wordt vastgesteld. Ook de legger, waarin essentiële informatie over onze wateren en keringen is vastgelegd, wordt geactualiseerd. Daarvoor is in 2024 het beleidskader legger vastgesteld. Het bewaken van de kwaliteit en actualiteit van de gegevens is essentieel en vraagt een doorlopende inspanning. We kunnen onze waterbelangen in ruimtelijke en economische opgaven nog beter borgen door helder beleid. Hier ligt een opgave in het resterende deel van de planperiode: het beleidshuis actualiseren en beter toegankelijk maken. Vanuit de Omgevingswet, maar ook vanuit de principes van 'water en bodem sturend' vraagt dit aandacht. De noodzaak daarvan wordt onderstreept in het rapport van de Rekenkamer 'Water een stem geven' (oktober 2024). In dit rapport staan adviezen over de 'weging van het waterbelang' (voorheen 'watertoets') en hoe dit effectiever kan worden ingezet bij ruimtelijke keuzes. De aanbevelingen werken we in 2025 uit in een plan van aanpak. Ondertussen zetten we ook op beleidsvlak al de nodige stappen: de actualisatie van de beleidsregels voor waterkeringen ligt momenteel te inzage en wordt naar verwachting in het najaar van 2025 vastgesteld. De herziening van de beleidsregel compensatie verharding loopt en worden in de loop van 2026 aan het bestuur voorgelegd. De invoering van de Omgevingswet vraagt van vergunningverleners en toezichthouders een ander rolinvulling, van niet alleen toetsend en controlerend naar ook adviserend en faciliterend. In combinatie met een groeiend werkaanbod door de vele en complexe ruimtelijke ontwikkelingen in ons gebied was het nodig om te investeren in vergunningverlening, toezicht en handhaving. Vanaf 2022 is een extra loonsom beschikbaar waarmee we ervoor kunnen zorgen dat voor dit onderdeel de kennis en capaciteit in lijn zijn met de kwaliteitscriteria.

Waterbelangen inbrengen bij ontwikkelingen

Er gebeurt veel in onze omgeving. Ons beheergebied is volop in beeld voor woningbouw, bedrijven, defensie en natuur. Bij al deze ontwikkelingen zetten wij ons in om onze waterbelangen te borgen. We zijn actief betrokken bij diverse gebiedsontwikkelingen van onze partners, zoals Almere Pampus, Waterfront Lelystad, de verbinding Oostvaardersplassen–Markermeer, het 380 kV-netwerk en de kazerne in Zeewolde.

De inbreng die wij leveren is gebaseerd op het afwegingskader gebiedsprocessen, waarmee we strategisch kunnen bepalen waar en hoe we bijdragen. Dat neemt niet weg dat we moeten accepteren dat soms keuzes worden gemaakt die niet onze voorkeur hebben.

Ook op het gebied van visie-, beleidsvorming en uitvoering proberen we onze waterbelangen in de brengen, onder andere via samenwerkingsverbanden. Voorbeelden hiervan zijn 'Samen maken we Flevoland', de deltaprogramma's 'Veilig, Voldoende, Ruimtelijke Adaptatie, Gebied IJsselmeer' en Klimaatadaptief Flevoland. Als waterschap worden we een steeds vanzelfsprekendere partner en tegelijkertijd constateren we dat we niet altijd vroegtijdig worden betrokken. Daarom zetten wij in op strategisch omgevingsmanagement en het versterken van onze zichtbaarheid en relaties.

Het borgen van waterbelangen is geen eenrichtingsverkeer. Ook inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen bijdragen aan onze doelen. Met het vaststellen van de participatieverordening in 2024 hebben we de minimale vereisten vanuit de Omgevingswet op orde. We werken aan een verrijkt participatiebeleid, waar ook het verplichte uitdaagrecht een plek in krijgt. Uitdaagrecht houdt in dat initiatiefnemers zoals bewoners en maatschappelijke organisaties taken van gemeente, provincie of waterschap overnemen als zij denken het slimmer, beter of goedkoper te kunnen doen. Door onze communicatiestrategie kunnen we het waterschap zichtbaarder maken en beter positioneren. Op dit moment wordt de communicatiestrategie herzien. De doelen van de communicatiestrategie zijn: werken aan waterbewustzijn, aantrekkelijke werkgever, betekenis waterschapsdemocratie en waterexpert. Ze dragen allen direct of indirect bij aan het borgen van onze belangen.

De geopolitieke spanningen en de dreiging die daaruit voorkomt op ons waterbeheer maakt dat we aan weerbaarheid extra aandacht besteden. Zo zijn we gestart met het project 'Uitval primaire processen'. De crisisorganisatie oefent intensief, vaak in samenwerking met de veiligheidsregio en andere waterschappen, zoals via PCWMN (Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland).

4.2 Programma waterveiligheid

Waterveiligheid wordt hoofdzakelijk door de primaire keringen gewaarborgd. Het beheer en onderhoud daarvan is onderdeel van de zorgplicht voor het waterschap. De keringen moeten voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen en het waterschap biedt ook kansen voor initiatieven uit de maatschappij voor medegebruik. Onze activiteiten rond de keringen voeren we daarom samenhangend uit vanuit een gezamenlijk verhaal.

Het strategische doel is: *we beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.*

Tactisch doel (4.1) Keringen in goede staat

De keringen verkeren in goede staat, als onderdeel van onze zorgplicht.

Maatregelen

- Beheer keringen, onderhouden, monitoren en inspecteren
- Actualiseren waterveiligheidsbeleid en dit opnemen in de verordening
- Jaarlijkse waterveiligheidsrapportage ILT
- Uitwisselen kennis en data keringen waarbij levensloop keringen centraal staat

Mijlpalen

- De waterveiligheidsrapportages zijn volgens afspraken opgeleverd, waarbij volgens onze toezichthouder een hoge kwaliteit is behaald.
- Beleidsregels waterkeringen zijn geactualiseerd en het vaststellingstraject loopt.

- Plan van Aanpak voor het project 'Data Waterveiligheid op Orde' is opgesteld en inmiddels zijn verschillende uitvoeringstrajecten opgestart.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Samen met de provincies en gemeenten starten met het bepalen van een profiel van vrije ruimte rond de primaire waterkeringen
- Uitvoeren plan van aanpak uitwisselen kennis en data

Toelichting

Dit doel hangt sterk samen met het tactische doel 4.2, omdat 'voldoen aan veiligheidsnormen' onderdeel is van dezelfde overkoepelende zorgplicht die voor beide tactische doelen geldt. Het accent van tactisch doel 4.1 ligt echter vooral op het behouden van een goede staat van de huidige keringen via onderhoud en toezicht, onafhankelijk van nieuwe normen. Centraal voor realisatie van dit tactisch doel is dus het beheer en onderhoud van de keringen, gericht op de 'goede staat'. Dat verloopt via onderhoudsprogramma's die naar wens zijn uitgevoerd en waarbij we gebruik kunnen maken van monitoring en inspecties van de keringen.

Onze keringen verkeren in een goede staat

Wij constateren dat de keringen in goede staat verkeren en de beoogde functie voor de veiligheid van Flevoland prima vervullen. Het normale beheer, onderhoud, monitoring en de inspecties verlopen naar behoren. Daarnaast hebben er zich geen calamiteiten voorgedaan die de veiligheid van onze inwoners in het geding heeft gebracht. Wel is in 2023 in Zeewolde een bijzondere situatie ontstaan doordat grote brokstukken van een windmolen op de Eemmeerdijs zijn gevallen. Dit heeft wat betreft de waterveiligheid niet geleid tot veiligheidsrisico's. Het strategische doel 4.2. wordt daarmee effectief nagestreefd en het is duidelijk dat de inwoners kunnen rekenen op veilige waterkeringen.

Desondanks is er ruimte voor verbetering en meer synergie mogelijk wat betreft het uitwisselen van kennis en data tussen de verschillende processen voor beheer en onderhoud, beoordelen en versterken van de keringen. We hebben dit geconstateerd en inmiddels is hiervoor een plan van aanpak opgesteld.

Populatie muskus- en beverratten onder controle

In 2019 is door alle waterschappen gezamenlijk afgesproken de muskus- en beverrat terug te dringen tot de landsgrens om onze keringen te beschermen. Concreet is als doel gesteld om binnen 15 jaar de zogenoemde 0-populatie te bereiken: minder dan 500 vangsten in het binnenland en de instroom aan de grens wegvangen. Zuiderzeeland ligt op dit moment op koers om deze landelijke doelstelling te halen. Dat doen we door met een steeds sterker wordend team gestructureerd te speuren en werken. We verwachten dat de inzet van innovaties zoals e-DNA ons daar de komende jaren bij kunnen helpen. Voorwaarden zijn dat we de capaciteit op peil houden en toegang houden tot het hele beheergebied. Samenwerking met gebiedspartners en andere waterschappen is daarbij nodig.

Nieuwe beleidsregels voor instandhouden keringen

Actueel beleid is belangrijk om de keringen in een goede staat te houden en daarmee de waterveiligheid te borgen. In de afgelopen periode zijn de Beleidsregels waterkeringen geactualiseerd, hiervoor loopt momenteel de vaststellingsprocedure. Ook de Waterschapsverordening wordt hierop aangepast. Onze keringen hebben als functie om inwoners, bedrijven en de waarden in het gebied daarachter te beschermen tegen overstromingen. De geactualiseerde beleidsregels geven aan welke mogelijkheden wij bieden voor medegebruik en wat er wel of niet mogelijk is met bouwwerken, windmolens, kabels en leidingen en beplantingen op of bij keringen. Daarnaast bepalen we, in overleg met de provincie en de gemeenten, welke ruimte rond de keringen vrijgehouden dient te worden.

De jaarlijkse waterveiligheidsrapportage is een wettelijke jaarlijkse verplichting welke voor de Inspectie Leefomgeving en Transport (IL&T) wordt opgesteld. Ten behoeve van de kwaliteit van de rapportages, alsmede de invulling van de Zorgplicht zoals gemeld in de rapportages heeft het waterschap complimenten ontvangen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Tactisch doel (4.2) Keringen voldoen aan de veiligheidsnormen

De keringen voldoen conform geldende kaders aan de veiligheidsnormen.

Maatregelen

- Beoordelen primaire keringen (2023-2035)
- Versterken IJsselmeerdijk via HWBP
- Toetsen, rapporteren en versterken regionale en overige keringen
- *Versterken Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk*

Mijlpalen

- De voorbereiding voor de versterking van de IJsselmeerdijk is afgerond en de uitvoeringfase is gestart.
- De voorbereidingen voor de dijkversterking Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk zijn afgerond en dit jaar wordt met de Verkenningsfase gestart.
- Diverse proeven op locatie om de stabiliteit van de keringen en dijkerosie te onderzoeken, geeft inzicht voor eventuele versterkingsopgaven.
- Dijktraject 8-1 is beoordeeld volgens de tweede beoordelingsronde en wordt medio 2025 afgerond.
- De regionale keringen zijn getoetst.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Onze inzet op een stabiel financieel perspectief voor het HWBP vanuit het Rijk blijft nodig, gezamenlijk optrekken van waterschappen richting het Rijk blijft een continue proces. Het investeringsniveau is hoog en ook wijzigingen in het programma leiden tot financiële risico's.

Toelichting

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke kaders beoordelen en toetsen wij onze keringen zodat wij goed weten waar deze voldoen en waar aanleiding is om keringen te versterken. De normering van de keringen is aangepast op basis van risicoprofielen voor de achterliggende gebieden. Intensiever gebruik van de ruimte betekent meestal een hoger risicoprofiel en hogere normen en dat kan leiden tot nieuwe versterkingsopgaven voor de keringen. In de periode van 2017 tot 2022 zijn de waterschappen begonnen met de beoordeling van de primaire keringen op basis van de nieuwe normen. Wij liggen goed op schema waar het gaat om het beoordelen en toetsen van de primaire keringen en de regionale en overige keringen.

Nieuwe normen vragen nieuwe versterkingsopgaven

De uitkomsten van de toetsingen bepalen de nieuwe versterkingsopgaven. De waterschappen hebben tot 2050 de tijd om keringen te versterken conform de nieuwe normen. Waar keringen niet voldoen aan de normen is het nodig maatregelen te treffen. Indien dat het versterken van een kering betekent, dan wordt het dijkversterkingsproject aangemeld bij het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) waarmee aanspraak gemaakt kan worden op financiële bijdragen vanuit de Regeling subsidies hoogwaterbescherming.

Afbeelding 1. Eerste Landelijke Beoordelingsronde Overstromingskans van primaire waterkeringen 2017-2022 (LBO-1). Het plaatje lijkt alarmerend, echter de toetsing is gebaseerd op de nieuwe aangescherpte normen en de waterschappen hebben tot 2050 om te zorgen dat alle keringen voldoen aan de nieuwe normen. Het is vanuit veiligheidsrisico's verantwoord deze tijd hiervoor te benutten, de veiligheid in Flevoland is niet in het geding.

Aanpassingen keringen volgens nieuwe normen 2050 op schema

Voor de versterking van onze keringen is een programma opgesteld en wij zijn gestart met de uitvoering van dit programma. Op basis van de huidige gegevens ziet het er naar uit dat maximaal 144 kilometer dijk versterkt moet worden, waarvan de versterking van 17 kilometer IJsselmeerdijk al is gerealiseerd.

Op dit moment wordt de IJsselmeerdijk en de Ketelmeer-Vossemeerdijk versterkt. We liggen goed op schema waar het gaat om het versterken van de keringen. Bij onze versterkingsopgaven gaan wij uit van de bestaande hydraulische randvoorwaarden omdat de nieuwe nog niet zijn vastgesteld door Rijkswaterstaat.

We verwachten dat met de uitvoering van het HWBP-programma alle keringen in 2050 voldoen aan de nieuwe normen. In de landelijke discussie over de financiering van de uitvoeringsopgave zijn eind 2024 belangrijke besluiten genomen. Rijk en waterschappen committeren zich aan een aanvullende bijdrage van ieder €1,25 miljard. Daarmee is er meer zekerheid, echter programmering en financiering vragen blijvend aandacht.

Regionale en overige keringen voldoen

Naast de primaire keringen werken we ook aan de regionale en overige keringen. Begin 2024 zijn de toets resultaten van de regionale keringen aan onze toezichthouder, de provincie Flevoland aangeboden. Uit deze 6-jaarlijkse toetsing blijkt dat de keringen voldoen aan de gestelde eisen, met uitzondering van één kunstwerk, het inlaatwerk Repelweg in de Kadoelermeerdijk. Inmiddels is een start gemaakt met het aanpassen van dit kunstwerk en na afronding hiervan zijn alle regionale keringen in ons beheergebied helemaal op orde.

Tactisch doel (4.3) Keringen meervoudig ingericht

De keringen zijn waar mogelijk meervoudig ingericht.

Maatregelen

- Benutten meekoppelkansen bij eigen opgave
- Openstaan voor maatschappelijke initiatieven van anderen
- Bevorderen biodiversiteit op keringen
- Bijdragen energieneutraal waterschap

Mijlpalen

- Keringen leveren een positieve bijdrage aan biodiversiteit en natuurontwikkeling
- We borgen de waterveiligheidsbelangen en geven ook aan wanneer meervoudig ruimtegebruik niet mogelijk is

Aandachtspunten resterende planperiode

- Profiel van vrije ruimte (ook 4.1)
- Uitwerking van Water en Bodem sturend draagt bij aan handelingskader

Toelichting

De belangrijkste functie van onze keringen is het borgen van de waterveiligheid. Waar mogelijk dragen we met de keringen ook bij aan andere doelen bijvoorbeeld voor biodiversiteit en natuurontwikkeling. Voor medegebruik werken we samen met initiatiefnemers waar dat kan en zijn we duidelijk over wat niet kan. De geactualiseerde Beleidsregels waterkeringen helpen onze gebiedspartners en onszelf bij advisering en samenwerking.

Het betreft hier doorlopende activiteiten en voor de meervoudige inrichting van de keringen zijn geen termijnen bepaald.

Meervoudige inrichting: dilemma's

In het eerste deel van de planperiode hebben we samen met partners mogelijkheden verkend voor meervoudige inrichting van keringen. Bijvoorbeeld bij Almere Duin waar de keringen onder een duinlandschap zijn verstopt. Bij Lelystad Waterfront hebben onze inzichten naar voren gebracht. We zijn hier kritisch gezien de risico's van dit initiatief voor de waterveiligheid.

Meer initiatieven op onze keringen

Bij onze eigen projecten streven we ook naar meervoudig gebruik, bijvoorbeeld bij de versterking van de IJsselmeerdijk. De aanleg van een vooroever heeft positieve effecten op de leefomgeving en de ecologie, het onderhoudspad wordt voor de fietser aantrekkelijk gemaakt en er komen uitkijkpunten om te genieten van het uitzicht. Er zijn flinke stappen gezet als het gaat om biodiversiteit op onze keringen, zoals ook blijkt uit de evaluatie van de Agenda Biodiversiteit (zie ook doel 3.1). Op een aantal locaties zijn andere mengsels ingezaaid, we verrichten een groot deel van ons eigen onderhoud op biodiverse wijze en we hebben onze pachtcontracten aangepast voor

biologisch beheer. We nemen deel aan het landelijke project 'future dikes' gericht op een duurzame grasbekleding op de keringen van de toekomst.

Energieneutraal keringen beheren en versterken

Een energieneutraal waterschap gaat vanuit perspectief waterveiligheid om een duurzaam wagenpark en duurzame uitvoering van werkzaamheden. Wij nemen deel aan het convenant 'Schoon en Emissieloos Bouwen' en stellen daarmee als opdrachtgever eisen aan bouwmaterieel en bouwtransport bij bouw-, onderhouds- en sloopp projecten. De ontwikkeling van het initiatief 'Zon op de waterkeringen' heeft niet geleid tot een sluitende businesscase en daarom hebben we dit project afgesloten.

4.3 Programma voldoende en gezond water

Met een stelsel van watergangen en kunstwerken stelt het waterschap het juiste waterpeil in. Maar door klimaatverandering, bodemdaling en verstedelijking en intensivering van de landbouw is het niet langer vanzelfsprekend dat er altijd, overal en kwalitatief voldoende water is: *we zorgen voor een robuust watersysteem dat past bij de gebruiksfuncties, dat goede levensomstandigheden biedt aan inheemse flora en fauna en dat bestand is tegen extreme weersomstandigheden. De fysisch- chemische toestand ondersteunt de ecologie en de gebruiksfuncties.*

Tactisch doel (5.1) Watersysteem afgestemd op functionele eisen

Het watersysteem verkeert in een goede staat en het beheer ervan is afgestemd op de functionele eisen, op de waterkwaliteitsdoelen en op onze ambities over biodiversiteit.

Maatregelen

- Beheer en onderhoud watersysteem: watergangen, gemalen en kunstwerken
- Verduurzaming gemaal Vissering, renovatie gemaal Smeenge
- Actualiseren peilbesluiten
- Vertalen biodiversiteitsdoelen naar beheer en onderhoud watersysteem
- Ontwikkelen norm beoordeling voedselrijke waterbodems
- Terugdringen invasieve exoten
- *Actualiseren maatwerkovereenkomsten gemeenten voor stedelijk water*
- *Beleidsontwikkeling bufferstroken en landschapselementen*

Mijlpalen in de afgelopen periode:

- Renovatie van het gemaal Vissering is in 2022 afgerond waarmee het een technisch modern gemaal is met een lage CO2 afdruk. De renovatie van gemaal Smeenge verloopt daarnaast volgens de planning, en is naar verwachting in 2026 gereed.
- De actualisatie van de maatwerkovereenkomsten met de zes Flevolandse gemeenten wordt binnenkort afgerond.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Achterstanden actualisatie peilbesluiten wegwerken.

Toelichting

De goede staat van ons watersysteem maakt het mogelijk een groot aantal doelstellingen te realiseren. Aan het in stand houden van deze goede staat wordt voortdurend gewerkt. We zijn continu bezig met beheer en onderhoud, voorkomen van watertekorten en wateroverlast, ruimte bieden aan biodiversiteit, het terugdringen van

exoten en het verbeteren van onze bedrijfsvoering. Over de goede staat van ons watersysteem wordt periodiek gerapporteerd in onze watersysteemrapportages.

Meer druk op watersysteem

Het beheren van het watersysteem is een continue activiteit en wat betreft het realiseren van het tactisch doel zijn we positief. Het systeem verkeert in goede staat en ernstige calamiteiten hebben zich niet voorgedaan. Wel zien we dat er steeds meer druk komt op het watersysteem. Drukfactoren zijn het weer, een veranderd klimaat, toenemend gebruik van zoetwater, exoten en de belasting op het systeem door allerlei activiteiten van gebruikers. We hebben een exotenaanpak opgesteld voor de bestrijding van de verschillende soorten exoten. Soorten die problemen kunnen opleveren volgen we nauwgezet en waar nodig bestrijden we deze (zie ook tactisch doel 4.1).

Goed beheer kost geld en de kosten van het beheer zijn de afgelopen periode sterk toegenomen door inflatie en de uitvoering van de maatregelen uit de klimaataanpak.

Watersysteem functioneert nog goed in extreme omstandigheden

De afgelopen jaren is het afwisselend zeer droog of zeer nat geweest, met name in het voorjaar. Desondanks hebben wij het peil in de watergangen goed kunnen handhaven door aangepaste maal- en maairegimes. We constateren echter wel steeds meer problemen door extreme situaties waardoor de omstandigheden voor de burgers, bedrijven, de boeren en de natuur moeilijker worden. Via ons peilbeheer proberen we verdere verslechtering van de productieomstandigheden te beperken. We constateren echter dat we niet tijdig nieuwe peilbesluiten kunnen nemen als gevolg van vertragingen bij het administratief verwerken van grenscorrecties en capaciteitsgebrek.

Maatwerkovereenkomsten gemeenten pakken goed uit

We verwachten dit jaar de maatwerkovereenkomsten voor het beheren van stedelijk water in alle zes Flevolandse gemeenten te actualiseren. Dat is goed nieuws, want in de stedelijke gebieden is door omgevingsgericht beheer en onderhoud meer ruimte ontstaan om rekening te houden met de verschillende belangen zoals recreatief medegebruik en beleving.

Werken aan leefgebieden

De besluitvorming over de Agenda Biodiversiteit wordt in 2025 afgerond. Vervolgens wordt gewerkt aan beleid voor de bufferstroken en landschapselementen. Onze biodiversiteitsdoelen worden vertaald naar het regulier onderhoud van het watersysteem en geïntegreerd in onze werkprocessen.

In de afgelopen periode hebben wij besloten dat alleen agrariërs die hiervoor nu al in aanmerking komen landschapselementen die wij beheren mogen registreren voor GLB en/of andere regelingen.

Tactisch doel (5.2) Wateroverlast en watertekorten voorkomen

Wateroverlast en watertekorten voorkomen en bij de inrichting van het watersysteem anticiperen op bodemdaling en klimaatverandering.

Maatregelen

- Realiseren nieuw grondwatermeetnet
- Watersysteemtoetsing uitvoeren
- Besluitvorming bodemdalingsgebied zuidwest Emmeloord
- Onderzoek optimalisatie bemalingsregime NOP en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland
- Actualisatie beleid compensatie verharding
- Besluitvorming waterbeschikbaarheid
- Start uitvoeringsprogramma waterbeschikbaarheid
- Besluitvorming pilots gebiedsproces bodemdaling

Mijlpalen

- Besluitvorming maatregelen bodemdalingsgebied
- Vaststelling Uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid

Aandachtspunten resterende planperiode

- Normering wateroverlast nog ongewijzigd door provincie
- Afronden herziening beleidsregel compensatie verharding

Toelichting

Alles overziend zit er goede voortgang in dit tactisch doel: meer inzicht in de staat van het systeem en benodigde maatregelen, uitvoering van verschillende maatregelen om de anticiperen op de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering. Daarnaast is er steeds meer het besef dat niet alles technisch op te lossen is en dat het waterschap en ook de gebruikers van het watersysteem zich aan moeten gaan passen aan nieuwe omstandigheden. Het gesprek over de grenzen aan het watersysteem vraagt dan ook meer aandacht.

Watersysteem in beeld

In de eerste helft van de planperiode is veel aandacht uitgegaan naar het in kaart brengen van de staat van het systeem. In 2022 is het nieuwe grondwatermeetnet gerealiseerd. De metingen geven inzicht in het systeem en in de effecten van klimaatverandering. Ze dragen bijvoorbeeld bij aan modellering, projecten over bodemdaling of zoetwaterbeschikbaarheid.

De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan de watersysteemrapportage, die we in 2025 afronden. Deze toets laat zien wat de impact gaat zijn van een veranderend klimaat op de robuustheid van ons watersysteem en waar een wateropgave ontstaat. Per situatie moet worden beoordeeld hoe deze wateropgave kan worden opgelost en wat daarvoor nodig is aan inspanningen en investeringen.

De verkenning naar de grenzen van het water- en bodemsysteem die op dit moment wordt uitgevoerd (zie tactisch doel 3.1) draagt ook bij aan inzicht in de staat van het systeem en hoe bodemdaling en klimaatverandering hierop van invloed zijn. Met alle verkregen informatie weten we steeds beter wat er nodig is om hierop te anticiperen. Het gaat daarbij om ingrepen in ons watersysteem en aanpassingen in het gebruik hiervan.

Bodemdaling

Bodemdaling wordt een steeds urgenter probleem in Flevoland. Er lopen dan ook verschillende trajecten om te anticiperen op de gevolgen van bodemdaling. Begin 2023 heeft het Algemeen Bestuur besloten om af te zien van de aanleg van de voortstuwers in het bodemdalingsgebied ten zuidwesten van Emmeloord. Reden hiervoor was dat het uitvoeren van de benodigde maatregelen om te voldoen aan de wateroverlastnorm niet maatschappelijk verantwoord kon worden. Dit besluit geeft aan dat er grenzen zijn aan de maakbaarheid van het watersysteem. We hebben bij de provincie een verzoek ingediend om de norm voor dit gebied aan te passen en zijn in hierover nog in gesprek met de provincie. Ook hebben wij samen met de provincie een nieuwe bodemdalingskaart laten opstellen. Deze kaart geeft inzicht in hoeveel en waar de bodem in Flevoland komende tientallen jaren naar verwachting daalt. Voor de gebruikers heeft bodemdaling nadelige effecten omdat grondwateroverlast kan optreden. Ook hierover voeren wij gesprekken met de provincie, het Rijksvastgoedbedrijf, gemeenten en LTO-Noord. Daarnaast onderzoeken we in drie gebiedsprocessen wat het handelingsperspectief zou kunnen zijn in gebieden met bodemdaling.

Zoetwaterschaarste neemt toe

We verwachten dat in de toekomst minder zoetwater beschikbaar zal zijn en dat niet al het water gebruikt van worden voor irrigatie vanwege hoge zoutgehaltes. Met bestuursbesluiten over zoetwaterbeschikbaarheid en het uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid voor landbouw, natuur en stedelijk gebied zetten we stappen om ons daarop voor te bereiden. Het uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen na een uitvoerig en zorgvuldig besluitvormingsproces.

Compensatie verhard oppervlak voorkomt afwenteling

Met de herziening van de beleidsregel Compensatie verharding zorgen we dat ruimtelijke ontwikkelingen voldoende rekening houden met klimaatverandering. De beleidsregel is een belangrijk instrument om te zorgen dat deze ontwikkelingen geen negatief effect hebben op het functioneren van het watersysteem: verhard oppervlak beïnvloed het watersysteem negatief en dient gecompenseerd te worden. Op dit moment doorlopen we een intensief traject met onze gebiedspartners, zodat we aan het eind van deze planperiode een actuele beleidsregel in werking kunnen laten treden.

Slim bemalen

We kijken ook hoe we vanuit het functioneren van het watersysteem maatregelen op het gebied van klimaatmitigatie kunnen treffen. Met het optimaliseren van het bemalingsregime in de Noordoostpolder beperken we het energieverbruik van onze gemalen en hebben we de kosten voor het bemalen kunnen drukken. We zijn intussen ook gestart met de optimalisatie van het regime in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.

Tactisch doel (5.3) Watersysteem voldoet aan doelstellingen

Het watersysteem in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteits- en functionele doelstellingen.

Maatregelen

- Uitvoeren KRW verplichte maatregelen
- Uitvoeren maatregelen en monitoring overige wateren
- Uitvoeren Actieplan Bodem en Water
- Uitvoeren vervolgaanpak nieuwe stoffen
- Vaststellen beleidsregel grondwateronttrekkingen en infiltraties
- *Actualiseren immissietoets waterzuiveringen*

Mijlpalen

- Optimaliseren bemalingsregime met behoud van biodiversiteit in de Noordoostpolder; eerder dan voorzien gestart met Zuidelijk en Oostelijk Flevoland
- Aanleg diverse vispassages en verwijderen van gecreosoteerde oeversbeschoeiingen.
- Financiering vispassage Blocq van Kuffeler

Aandachtspunten resterende planperiode

- In 2027 voldoen aan de KRW-doelen is niet haalbaar; aandacht voor communicatie hierover en aanvullend handelingsperspectief
- Doorontwikkeling Actieplan Bodem en Water

Toelichting

Dit betreft een meervoudig tactisch doel waar veel aspecten samenkomen. Het gaat over waterkwaliteit in het watersysteem, het gebruik van water voor verschillende functies

met verschillende belangen en over het voorkomen van wateroverlast. We werken aan het vergroten van onze kennis. Daarnaast willen we het belang van vitale water- en bodemsystemen nadrukkelijker inbrengen in ruimtelijke processen, de keuzes die daar gemaakt worden en het gebruik van ons watersysteem voor verschillende functies. Onze boodschap hier is dat het in de toekomst niet vanzelfsprekend is dat alle functies optimaal bediend kunnen worden. Hoever dat zal gaan wordt onderzocht via het project 'Verkennen van Grenzen van ons water- en bodemsysteem' waarvan we verwachten de resultaten in 2026 te kunnen presenteren (zie ook tactisch doel 3.1).

KRW-doelen niet haalbaar in planperiode 2027

Het realiseren van de KRW-doelstellingen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het rijk, de provincie, de gemeenten en het waterschap. Het rijk heeft een impulsprogramma opgesteld gericht op het versnellen en intensiveren van maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Desondanks ziet het er echter naar uit dat we niet alle KRW-doelstellingen gaan realiseren in de planperiode tot 2027. Dit betreft met name de doelstellingen die voor het onderdeel 'stoffen' zijn geformuleerd.

Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de administratieve consequenties zijn indien doelen niet gerealiseerd worden. Daarover is op 18 juli 2025 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd. We verwachten in de resterende planperiode hier meer zicht op te krijgen.

De maatregelen die onder de KRW worden uitgevoerd betreffen voornamelijk inrichtingsmaatregelen, zoals de inmiddels aangelegde vijf vispassages en natuurlijker inrichting van watergangen. Over de financiering van de vispassage bij de Blocq van Kuffeler is inmiddels een besluit genomen. Aandachtspunt bij de realisatie is de mogelijkheid aanpassingen in de constructies aan te brengen met het oog op de waterveiligheid.

Het probleem bij het realiseren van de KRW-doelstellingen voor het onderdeel stoffen speelt in ons hele beheergebied. Wij constateren dat op dit gebied ons handelingsperspectief beperkt is en wij vooral afhankelijk zijn van generieke regelgeving vanuit het rijk en de provincie. Op enkele locaties hebben we lokaal hoge concentraties poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) geconstateerd, bijvoorbeeld rond het voormalig brandblus oefenterrein aan de Meerkoetentocht waar veel PFAS uit blusmateriaal in de bodem terecht is gekomen. We brengen in kaart waar zich deze problematiek voordoet. Daarnaast verwachten we dat de Europese Commissie vanaf 2025 een verbod zal instellen op het gebruik van PFAS in schuimblusmiddelen. Naast PFAS worden we geconfronteerd met allerlei nieuwe stoffen en om hier meer grip op te krijgen werken we aan de vervolgaanpak nieuwe stoffen.

Afvalwaterketen draagt bij aan realiseren KRW-doelen

Onze afvalwaterzuiveringen kunnen ook bijdragen aan het realiseren van de KRW-doelen. Wij zetten dan ook in op nieuwe handelingsperspectieven voor het realiseren van de KRW vanuit de afvalwaterketen. Hier nemen wij onze verantwoordelijkheid. Het effluent wordt immers geloosd op het oppervlaktewater en het gaat hierbij dus vooral om het verminderen van emissies naar het watersysteem. We werken hard aan een integrale aanpak en verwachten deze in de huidige planperiode gereed te hebben zodat deze kan worden opgenomen in het volgende WBP voor de planperiode 2028-2033.

Meer duurzame oeverbeschoeiingen

In ons gebied zijn in het verleden veel oeverbeschoeiingen aangebracht met het verduurzamingsmiddel creosoot. Dat middel lekt uit de beschoeiingen in het water met nadelige gevolgen voor de waterkwaliteit. Voor de vervanging van deze gecreosoteerde oeverbeschoeiingen hebben we een programma opgesteld en de uitvoering verloopt naar wens zodat in 2039 al deze beschoeiingen verwijderd zijn. Waar mogelijk combineren wij de vervanging, in lijn met ons beleid, met een natuurlijker inrichting van de watergang.

Andere insteek Actieplan Bodem en Water

Via de programma's Actieplan Bodem en Water en het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer werken we samen met de agrarische sector aan waterkwaliteits- en kwantiteitsdoelstellingen. We hebben geconstateerd dat deelname van agrariërs aan deze programma's in ons gebied beperkt is en daarmee ook de bijdragen aan een betere waterkwaliteit. We hebben daarom in het voorjaar van 2025 besloten te onderzoeken hoe we de effectiviteit van deze programma's en de synergie met andere initiatieven kunnen vergroten. Uitgangspunt hierbij is dat het eigenaarschap voor het nemen van maatregelen bij de agrarische sector ligt. Waar mogelijk faciliteren wij hierbij en ondertussen onderzoeken wij waar aanvullende regelgeving mogelijk is. Dit waar mogelijk in afstemming met de Unie van Waterschappen en in samenhang met de aanscherping van de regelgeving door het rijk. Ook voor emissies vanuit stedelijk gebied onderzoeken we hoe we deze kunnen beperken en waar een aanvulling van onze verordening vereist is.

Baggeren met behoud van de ecologie

Om de effecten van baggeren beter in beeld te brengen werken wij aan een besliskader ecologische modellering met een handelingsperspectief voor baggeren gericht op een gezonde ecologie. Dit kader maakt inzichtelijk hoe hoog de kans is dat diep baggeren tot de moederlaag een langjarige omslag naar een gezond ecologisch systeem oplevert. We willen de komende jaren gaan werken met dit kader en verwachten in 2027 goed in beeld te hebben of waterkwaliteitsbaggeren op geselecteerde locaties langdurig bijdraagt aan een betere ecologie.

4.4 Programma schoon en gezuiverd water

De afvalwaterzuiveringen zorgen voor schoon en gezond water. Ze dienen te voldoen aan de geldende milieunormen en daarnaast is een eerlijke verdeling van kosten via de heffingen van belang. Bij het zuiveren van water zijn een aantal ontwikkelingen relevant. Vanuit de Europese Unie worden steeds scherpere eisen gesteld aan de prestaties van de zuiveringen, hetgeen kan leiden tot extra voorzieningen in onze AWZI's en daarmee samenhangende hogere kosten.

Daarnaast willen we het water zo duurzaam mogelijk zuiveren en de klimaatimpact beperken. Dat betekent het omlaag brengen van het energiegebruik in de zuiveringen en transport. Aangevuld door circulair werken zodat er minder externe hulpstoffen nodig zijn voor de zuiveringsprocessen en we waardevolle grondstoffen kunnen terugwinnen. Bijvoorbeeld door de productie van groen gas en grondstoffen uit zuiveringsslib. Het strategische doel dat hierbij hoort is: *'We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.'*

Tactisch doel (6.1) Afvalwatersysteem goede staat, levert schoon effluent

Het afvalwatersysteem verkeert in goede staat en levert schoon effluent.

Maatregelen

- Beheer en onderhoud zuiveringen en rioolgemalen
- Herstelwerkzaamheden persleidingen uitvoeren
- *Evalueren beleid afvalwater buitengebied*

Mijlpalen in de afgelopen periode:

- Het afvalwatersysteem verkeert in goede staat.
- De AWZI's leveren effluent dat voldoet aan de geldende normen.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Beleid Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's) formuleren en uitvoeren

Toelichting

Het afvalwatersysteem verkeert in goede staat. We beheren en onderhouden bestaande installaties en zuiveringen volgens onze onderhoudsplannen. Benodigde renovaties zijn gepland, storingen worden tijdig opgelost en we voeren herstelwerkzaamheden uit aan onze persleidingen. Waar mogelijk benutten we daarvoor slimme inspecties en passen de prioritering van de kostbare herstelwerkzaamheden daarop aan. Een goed functionerend afvalwatersysteem vraagt blijvende inspanning.

Hoge prestaties afvalwaterzuiveringen

De prestaties van onze zuiveringen zijn goed, het afvalwatersysteem behoort tot de best presterende in Nederland volgens de laatste benchmark. We voldoen hiermee aan de geldende normen en leveren extra inspanningen om de belasting van het oppervlaktewater te beperken.

Naast het lozen van schoon effluent op het oppervlaktewater is bijvoorbeeld in de loop van de planperiode meer aandacht ontstaan voor hergebruik van effluent. Zo verkennen we bijvoorbeeld met bedrijven om effluent op te waarderen naar proceswater.

Evaluatie Individuele Behandeling Afvalwater (IBA)

Een aandachtspunt is het formuleren en uitvoeren van het beleid voor de IBA's. Op dit moment brengen we de werking van de IBA's in beeld, met focus op het effect op de waterkwaliteit. Vervolgens evalueren we, in afstemming met onder andere gemeenten, het beleid. Uiterlijk halverwege 2027 moet het nieuwe beleid voor IBA's geformuleerd zijn dat uiterlijk in 2030 uitgevoerd zal zijn. Daarvoor zetten we alle zeilen bij.

Tactisch doel (6.2) Kosten discrepantie eerlijker verdeeld

De kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijker verdeeld doordat de totale discrepantie zo snel mogelijk is teruggebracht tot maximaal 15%.

Maatregelen

- Metingen uitvoeren en monitoring gebieden met hoge discrepantie
- Versterken samenwerking GBLT, omgevingsdienst en gemeenten
- Communicatie over onze acties gericht op terugdringen discrepantie

Mijlpalen

- Zicht op doelbereik op basis van prognoses voor discrepantie

Aandachtspunten resterende planperiode

- Samenwerking met Omgevingsdienst versterken

Toelichting

Uitgangspunt bij dit tactisch doel is rechtvaardige belastingheffing waarbij de vervuiler betaalt voor het zuiveren van afvalwater. Discrepantie ontstaat als de zuiveringsheffingen niet de kosten dekken voor het zuiveren van de vuilvracht die gebruikers aanbieden.

Discrepantie is minder geworden

De discrepantie bedraagt momenteel gemiddeld minder dan 15% en daarmee is dit doel gerealiseerd. Daarmee zijn de kosten voor de verwerking van het afvalwater eerlijker verdeeld. In 2021 was de discrepantie 19%, in 2022 en 2023 13%.

Als waterschap doen we wat binnen onze rol en taak kan: meten en monitoren en daarmee de discrepantie goed in beeld brengen. Voor Tollebeek, de zuiveringskring met de grootste discrepantie van 33%, worden extra metingen gedaan.

Meer afstemming met de Omgevingsdienst en grote lozers

Voor de handhaving en daarmee de daadwerkelijke verbetering van de discrepantie zijn we ook afhankelijk van de omgevingsdienst. Een goede samenwerking is daarom van groot belang om discrepantie verder terugdringen. Daar zetten we voortdurend op in. We zijn in gesprek met GBLT, gemeenten en omgevingsdienst. De afgelopen jaren is de samenwerking versterkt maar heeft dit nog niet geleid tot het gewenste resultaat. Er zijn gesprekken gevoerd op bestuurlijk niveau, deze moeten leiden tot een plan van aanpak van de Omgevingsdienst om zo de discrepantie terug te dringen. In de Afvalwaterakkoorden met gemeenten worden afspraken gemaakt over indirecte lozingen in relatie tot de waterkwaliteit zoals microverontreinigingen. Deze dragen ook bij aan het terugdringen van discrepantie.

Naast afstemming met onze samenwerkingspartners zijn we ook in gesprek met bedrijfsmatige lozers. Dat is nodig om situaties rond lozingen goed te kunnen beoordelen en te bepalen of het noodzakelijk is het spoor handhaving in te zetten.

Tactisch doel (6.3) Afvalwatersysteem aangepast aan eisen toekomst

Het afvalwatersysteem is aangepast aan de eisen van de toekomst: voldoende capaciteit om de groei van het afvalwateraanbod op te vangen en de juiste zuiveringsmethoden om microverontreinigingen te verwijderen.

Maatregelen

- Opstellen afvalwaterprognoses voor bestuursovereenkomsten gemeenten
- Uitbreiden transportsystemen afvalwater
- Uitbreiden capaciteit AWZI's, zoals Almere en Zeewolde
- Nazuivering microverontreiniging en medicijnresten AWZI Almere
- Bepalen vervolgaanpak microverontreinigingen en medicijnresten overige AWZI's
- Actualisatie strategie afvalwaterketen integrale aanpak afvalwater
- Pilotonderzoeken effluentkwaliteit AWZI's (KRW)

Mijlpalen

- Door goede prognoses en afvalwaterakkoorden groeien we mee met de capaciteitsvraag: uitbereiding op Zeewolde en Almere.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Herzien handelingskader bedrijfsafvalwater

Toelichting

Voorbereiden op de toekomst is nooit klaar: het is een doorlopend proces van onderzoeken, samenwerken en investeren. Op alle vlakken wordt de nodige voortgang geboekt. Eind dit jaar wordt de integrale aanpak afvalwater herzien, waarin we onze strategie en acties richting de toekomst zijn geactualiseerd.

AWZI's voorbereiden op de toekomst

Over het algemeen is het afvalwatersysteem met deze werkzaamheden goed voorbereid op toekomstige groei.

De afvalwaterprognoses zijn een belangrijk middel om inzicht te krijgen in de verwachte benodigde capaciteit. De prognoses worden jaarlijks geüpdatet. De afvalwaterprognoses zijn een belangrijk hulpmiddel bij het anticiperen op ontwikkelingen zoals woningbouw. Daarnaast is aandacht voor zaken als discrepantie, omgaan met hemelwater, bedrijfsafvalwater, waterkwaliteit en zeer zorgwekkende stoffen.

Ons beheergebied kent een grote woningbouwopgave. Het bijbehorende tijdspad is van belang voor de planning van onze investeringen, maar is ook onzeker. Wanneer gemeenten bijvoorbeeld de woningbouw versnellen, kan dit leiden tot nieuwe opgaven. Ook op andere wijzen proberen we ons zo goed mogelijk voor te bereiden op de toekomst. Zo werken we voor de het gebied Zeewolde, Oosterwold en Almere aan scenario studies en werken we in Dronten aan een optimalisatiestudie. Met alle gemeenten zijn we in gesprek over de verwachte ontwikkelingen en verwachte knelpunten, op individueel niveau en in de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF).

Met gemeenten maken we afspraken in bestuursovereenkomsten. Bijvoorbeeld de hoeveelheden afvalwater die we ontvangen, kostenverdeling en afspraken over grond. De overeenkomsten voor Urk en Almere zijn vastgesteld, met andere gemeenten zijn de trajecten opgestart of gepland. De verwachting is dat alle bestuursovereenkomsten in 2027 zijn vastgesteld, maar hierin zijn we ook afhankelijk van de gemeenten. We werken hierin immers samen.

Aanpassen transportsystemen afvalwater

Naast prognoses en afspraken worden er uiteraard ook investeringen gedaan om het transportsysteem en de zuiveringen voor te bereiden op de toekomst. Een belangrijk voorbeeld daarvan is het project AWZI Almere Fit for the Future en de aanpassing van AWZI Zeewolde. Beide projecten zorgen voor een vergroting van de capaciteit van de afvalwaterzuivering. We werken ook aan de transportsystemen, bijvoorbeeld voor Oosterwold. Voor dit soort projecten gelden lange doorlooptijden en ze leiden tot grote investeringen. Op basis van de onze prognoses en urgente knelpunten prioriteren we hierin.

Onze werkwijze voor nieuwe lozers

Wanneer het (lokaal) knelt, gaat dat vooral over lozingen van bedrijven. Bedrijven zijn minder goed op te nemen in de prognoses, want het type bedrijf bepaalt het type en de omvang van de lozing. Soms is er geen ruimte in het systeem om bedrijven aan te sluiten en daartoe zijn we als waterschap ook niet verplicht. Daar kan spanning op ontstaan: het is vanuit de waterkwaliteit niet altijd wenselijk dat een bedrijf zelf het afvalwater gaat zuiveren en voor de regio is het vaak ook onwenselijk dat een bedrijf zich mogelijk ergens anders gaat vestigen. We gaan ons handelingskader hiervoor herzien.

Eisen effluent worden strenger

In de nieuwe Europese richtlijn voor stedelijk afvalwater worden er vanaf 2035 steeds meer eisen gesteld aan de verwijdering van materialen uit afvalwater, vanaf 2045 zijn er ook voor microverontreinigingen strengere eisen. We moeten de impact van dat laatste nog beoordelen.

We bereiden ons ook voor op strengere eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van ons effluent. We doen onderzoek naar de aanvoer van microverontreinigingen en hoe we dit op de AWZI's kunnen verwijderen. We doen gericht pilotonderzoeken vanuit ons innovatieplan, bijvoorbeeld onderzoek naar het DEX-filter vanuit het Nationaal Groeifonds. We verkrijgen deze planperiode steeds meer inzicht in de werking van onze methoden en inzicht in welke bedrijven zeer zorgwekkende stoffen lozen.

Voor de AWZI Almere zal er deze planperiode een zuiveringsstap voor microverontreinigingen worden gerealiseerd als onderdeel van Fit for the Future. Voor de andere zuiveringen wachten we de resultaten van Almere en de resultaten van het DEX-filter af.

Tactisch doel (6.4) Afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal

Het afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal

Maatregelen

- Maatregelen vergroten circulariteit
- Businesscase terugwinning cellulose AWZI Zeewolde in AB
- Verkennen mogelijkheden AWZI's Almere en Zeewolde klimaatneutraal
- Verkennen opwaarderen biogas naar groengas voor AWZI's Dronten en Almere
- *Besluitvorming Almere Fit for the Future klimaatmaatregelen*
- *Ontwikkeling nieuwe sanitatieconcepten met bedrijven, overheden en kennisinstellingen*
- *Onderzoek ontstaan en reductie lachgas*

Mijlpalen

- Voorbereiding en aanbesteding Almere fit for the future zijnde uitbreiding zuiveringscapaciteit en vergisten van zuiveringsslib.

Aandachtspunten resterende planperiode

- Door onder andere netcongestie kunnen niet alle voorziene maatregelen op het gebied van klimaat en circulariteit uitgevoerd worden, bijvoorbeeld terugwinning cellulose in Lelystad: bijstelling van ambities in samenhang met op te stellen visie op circulariteit
- Blijvende inzet nodig voor ontwikkeling nieuwe sanitatieconcepten; aandacht voor toekomstbestendige woningbouw
- Ontwikkeling van een visie op circulariteit in het waterschap Zuiderzeeland

Toelichting

Een circulair en klimaatneutraal afvalwatersysteem, zonder productie van afval, is als doel een stip op de horizon. Dit betekent dat het bestaande afvalwatersysteem zo ver wordt doorontwikkeld dat steden uiteindelijk helemaal geen afval(water) meer produceren.

Circulair werken

In deze planperiode werken we aan het vergroten van circulariteit en het verkleinen van de klimaatimpact van het afvalwatersysteem. De focus ligt daarbij op het verkennen en testen van kansrijke maatregelen. Grootschalige toepassing is vaak nog niet aan de orde.

Naast maatregelen op de zuiveringen verkennen we samen met partners nieuwe sanitatieconcepten, met veel aandacht voor circulaire systemen. Dit binnen het samenwerkingsverband Waterlab, waarin we samenwerken met gemeenten, provincie en Vitens. We werken aan verschillende casussen over bijvoorbeeld het hergebruik van bedrijfsafvalwater, regenwater en grijswater en nieuwe (transport)systemen voor afvalwater. Er wordt gekeken naar kansrijke maatregelen op zowel bedrijfsniveau als gebiedsniveau. De komende jaren vindt monitoring plaats van deze onderzoeken om uiteindelijk de vertaling te kunnen maken naar maatregelen.

In 2024 is het gebiedsproces Watervoorziening Noordelijk Flevoland gestart. De aanleiding is het bereiken van de maximumcapaciteit van de winning van grondwater op de Vitens-winlocatie Sint Jansklooster. In dit gebiedsproces wordt daarnaast ook gekeken naar de bestaande knelpunten in het afvalwatersysteem. Deze hebben namelijk effect op de ambities voor woningbouw en uitbereiding en vestiging van nieuwe bedrijven. De vraag hierbij is op welke wijze de aanwezige en nieuwe bedrijven kunnen worden voorzien van (drink)water en wat vervolgens mogelijk is met het hergebruik van gezuiverd afvalwater.

Grondstoffen en energie uit afvalwater winnen

Grondstoffen worden kostbaarder en het afvalwatersysteem komt steeds meer in beeld als bron voor grondstoffen. Voor verschillende grondstoffen zijn we aan de slag met verkenningen en treffen we op de eerste AWZI's ook maatregelen. Dat zijn belangrijke stappen om te kijken wat haalbaar en betaalbaar is en welke vervolgstappen er nodig zijn om dit grootschaliger uit te voeren. Zo is de fijnzeefinstallatie op de AWZI in Zeewolde gereed, waarmee we cellulose terugwinnen. Wanneer dit in Zeewolde goed draait en de afzet geregeld is kijken we of dit ook op andere AWZI's mogelijk is, te beginnen met Lelystad.

Voor de AWZI's in Dronten en Almere hebben wij in 2023 verkend hoe biogas naar groengas opgewaardeerd kan worden. Voor Dronten bleek de business case op het moment van de verkenning niet positief te zijn en blijven we biogas omzetten naar elektriciteit. In Almere is dit onderdeel van het project Fit for the Future en zijn we voornemens om het biogas, dat zal worden opgewerkt naar groen gas, af te zetten via Aquaminerals.

Voor de AWZI Almere wordt in 2025 een besluit voorbereid over het terugwinnen van fosfaat. Voor de andere AWZI's is het terugwinnen van fosfaat nog in de onderzoeksfase. De waterschappen werken samen met HVC-groep om te voorkomen dat fosfaat uit de keten verdwijnt door dit terug te winnen uit zuiveringsslib en daar bijvoorbeeld kunstmest van te maken.

Klimaatmitigatie

Het is de ambitie van de waterschappen in Nederland om in 2025 energieneutraal te zijn. Ook wij koersen, conform de inzet van de Unie van waterschappen, aan op energieneutraliteit in 2025.

Onderdeel van het voorstel voor Almere Fit for the Future zijn ook de maatregelen om de AWZI klimaatneutraal te maken. Voor Zeewolde, waar in deze planperiode de mogelijkheden ook verkend zijn, is klimaatneutraal op dit moment nog niet mogelijk vanwege netcongestie.

Vanuit de energiestrategie verkennen we de mogelijkheden voor energiebesparing bij onze rioolgemaal en het beperken van emissies in onze AWZI's door een beter rendement. Hier liggen kansen voor optimalisatie, van onze rioolgemaal zoals we dat ook voor de bemaling met onze gemalen in het oppervlaktewater doen en van het transport van afvalwater naar de AWZI's.

We doen ook mee in het landelijke Versnellingsprogramma Lachgas. In Zeewolde en Dronten verrichten we daar metingen voor en in Dronten loopt een onderzoek naar maatregelen voor de reductie van lachgas. Aan het einde van de planperiode weten we wat er nodig is om de doelstelling van 50% reductie te behalen.